

Obsah

Úvod	11
Životné jubileum prof. PhDr. Márie Kohútovej, CSc. (Príhovor dekanky Filozofickej fakulty TU)	13
<i>Marta Dobrotková</i>	
Príhovor riaditeľa Historického ústavu Slovenskej akadémie vied <i>Slavomír Michálek</i>	17
Occasione XIV lustrorum peractorum Mariae nobis semper colendae laudatio	19
<i>Eva Frimmová</i>	
K dejinám Slovenskej Ľupče do 17. storočia	30
<i>Richard Marsina</i>	
K počiatkom kráľovského banského mesta Pukanec	40
<i>Peter Keresteš</i>	
Vznik mestského zriadenia v Seredi a Šintave v stredoveku	57
<i>Vladimír Rábik</i>	

Vicearcidiaconi a ich pôsobenie v administratívnej štruktúre katolíckej cirkvi na stredovekom Slovensku	78
<i>Miloš Marek</i>	
Príspevok k architektonicko-historickému a umeleckohistorickému vývoju Kostola sv. Petra z Alkantary a konventu františkánov v Okoličnom	106
<i>Henrieta Žažová</i>	
Báseň Valentína Ecchia <i>Náreky zanedbanej Zbožnosti</i>	122
<i>Daniel Škoviera</i>	
Prejav Hieronyma Balba na Wormskom sneme 3. apríla 1521	139
<i>Eva Frimmová</i>	
Úloha kléru počas ranonovovekých korunovácií v Bratislave	157
<i>Michal Bada</i>	
Pálffyovci a viedenský panovnícky dvor v 16. – 17. storočí	165
<i>Anna Fundárková</i>	
„Ego vos in matrimonium coniungo“. Vplyv reformácie na manželstvo, sobáše a svadobné rituály v uhorských mestách	180
<i>Blanka Szeghyová</i>	
Najstaršia pezinská viničná kniha <i>Bergbuch</i> z rokov 1589-1713 ...	193
<i>Michal Franko</i>	
Príspevok k autorstvu cestopisu „Cesta Johna Baptistu Merina do uhorských baní“ z roku 1615	202
<i>Miroslav Kamenický</i>	
Stanislav Thurzo, palatín Uhorského kráľovstva (1622-1625)	219
<i>Tünde Lengyelová</i>	
Príspevok k histórii a stavebným dejinám hradu Tematín v období raného novoveku	233
<i>Radoslav Ragač</i>	

V zlatej kolíske – tehotenstvo, pôrod a krst v uhorskom aristokratickom prostredí v 17. storočí	253
<i>Diana Duchoňová</i>	
Trnava v čase Rákociho povstania	272
<i>Erika Juríková</i>	
Remeslá a cechy v Holíči	282
<i>Ivana Červenková</i>	
Povinnosti poddanského obyvateľstva na Smolenickom a Ostrokamenskom panstve pred zavedením tereziánskej urbárskej regulácie	310
<i>Zuzana Lopatková</i>	
Cyrilometodská tradícia v Čechách a na Slovensku od počiatkov do konca 18. storočia	346
<i>Martina Pillíngová</i>	
Čitateľské zázemie ženského časopisu v Uhorsku koncom 18. storočia	368
<i>Viliam Čičaj</i>	
Baroková rezidencia Balassovcov v Orlovom (Zsigmondháze)	380
<i>Tomáš Janura</i>	
Slovensko a povstanie Tadeusza Kościuszku v roku 1794	403
<i>Jozef Šimončíč</i>	
Absolutistický štát a právo v pokuse o krátku charakteristiku novovekého Uhorského kráľovstva	414
<i>Adriana Švecová</i>	
Nitrianske cirkevné archívy ako zdroj pramenného bádania v minulosti	434
<i>Jaroslav Nemeš – Marek Ďurčo</i>	
Postavenie grófa Františka Folliot – Crenneville a grófkych Hermíny Folliot – Crenneville, rod. Chotekovej v najvyššej spoločnosti druhej polovice 19. storočia	451
<i>Radoslava Ristovská</i>	

Slovenská ženská kongregácia sv. Cyrila a Metoda v Spojených štátoch amerických	470
<i>Marta Dobrotková</i>	
Územný spor medzi Československom a Poľskom v rokoch 1918-1920 v tlačovom orgáne Slovenskej ľudovej strany <i>Slovákovi</i>	484
<i>Martin Garek</i>	
Niekoľko poznámok na okraj československo-francúzskej spojeneckej a priateľskej zmluvy	506
<i>Pavol Petruf</i>	
Sudetská kríza v ČSR v roku 1938 v správach amerických diplomatov	535
<i>Marián Manák</i>	
Revízna činnosť Ústredného družstva v Bratislave v rokoch 1919-1948	554
<i>Daniela Tvrdoňová</i>	
Personálna bibliografia prof. PhDr. Márie Kohútovej, CSc. (1977-2014)	578
<i>Zuzana Lopatková</i>	
Zoznam autorov	595

Úvod

Pri retrospektívnom pohľade na slovenskú historiografiu posledného storočia môžeme badať pod vplyvom marxistickej ideológie posun smerom k hospodárskym a sociálnym dejinám, ktoré boli značne preferované. Akýmsi výsledným dielom tejto orientácie, ktoré zároveň uzavrelo túto epochu bádania, boli niekoľkozväzkové akademické dejiny *Dejiny Slovenska* vychádzajúce od polovice 80. rokov 20. storočia. Inak v skúmaní hospodárskych a sociálnych dejín sme až tak nezaostávali za ostatnou európskou (kapitalistickou) historiografiou, ktorá pod vplyvom francúzskej školy *Annales*, amerických kvantitatívnych výskumov, či nemeckej školy sociálnych dejín prihliadala aj na tento výskum, avšak doviedla ho do minuciózneho bádania dejín mentalít a každodennosti. Musíme mať ale na vedomí skutočnosť, že pre slovenských historikov platila obmedzená dostupnosť zahraničnej literatúry, ako aj možnosť bádania v zahraničných knižniciach či archívoch. Aj tak dokázala v niektorých momentoch aj slovenská historiografia vytvoriť diela, ktoré boli hodné diskusie. Nakoniec, aj keď po roku 1990 práve vďaka slobode bádania došlo k odklonu od týchto tém, zostali tieto práce Antona Špiesza, Pavla Horvátha či Petra Ratkoša (aspoň čo sa týka výskumu ranonovekých dejín) dodnes neprekonaným zdrojom poznania. Žiaľ pri stálej orientácii slovenských historikov na jednu výskumnú tému, ktorú si zároveň žiarlivo strážia, práve hospodárske dejiny čakajú aj v 21. storočí na nové výzvy a spracovania.

Hospodárske a sociálne dejiny v slovenskom ponímaní dokázali kvantifikovať historické javy v „makrohistorickom“ ponímaní, avšak ustúpili od detailnejších sond do menších komunít, či onomu povestnému

„zaľudneniu dejín“, ktoré bolo kritizované už v 70. rokoch a jeho výsledkom boli prvé práce venované genealógii či analýze sociálneho prostredia inteligencie (Jozef Novák, Ján Hučko). V rámci Československa vznikali takéto práce aj v rámci výskumu historickej demografie, kde sa okrem spracovania dát venoval výskum tiež detailným sondám do rôznych sociálnych prostredí. V slovenskej historiografii na túto veľkú tému nadviazala svojou prácou práve profesorka Mária Kohútová. Jej demografické analýzy patria medzi priekopnícke práce k tejto tematike, či už pri skúmaní konkrétneho sociálneho prostredia, alebo v širšej perspektíve pri spracovaní osídlenia západného Slovenska. Po revolučných zmenách sa s rovnakou vervou začala venovať problematike cirkevných dejín, tejto „popoluške“ slovenskej historiografie. Aj napriek zmene orientácie, zostali sociálne dejiny naďalej v jej zornom poli a venovala im niekoľko podnetných štúdií. Mimo nezostala ani obľúbená demografia, kde svoje výskumy nedávno zavŕšila osobitným monografickým spracovaním. Posledné desaťročia jej vedeckého života sú venované nemenej dôležitej pedagogickej práci spojenej s výchovou budúcich historikov na pôde obnovenej Trnavskej univerzite.

Publikácia, ktorú dnes predkladáme odbornej verejnosti, vznikla pri príležitosti významného jubilea pani profesorky Márie Kohútovej. Mnohí ju poznáme nielen ako vedeckú a pedagogickú pracovníčku, ale predovšetkým ako milú osobu s príjemným vystupovaním a vždy s ochotou pomôcť. Práve preto, keď vznikla myšlienka zostaviť prítomnú publikáciu, aj napriek relatívne krátkemu času, sa nám podarilo zozbierať úctyhodný počet príspevkov. Nielen kolegovia, ktorí s jubilantkou dlhoročne spolupracovali, ale aj žiaci a priatelia chceli prejavíť úctu a obdiv pani profesorky. V knihe nájdeme široký záber rôznych tém, väčšina z nich sa týka výskumného obdobia, ktoré je jej blízke. Publikácia prináša okrem príspevkov aj kompletný pohľad na jej tvorbu.

Zostavovatelia